

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Taneční umění

Choreografie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**CHOREOGRAFOVÉ SOUČASNÉHO TANCE
20. A 21. STOLETÍ V BELGII**

Eva Rezová

Vedoucí práce: MgA. Elvíra Němečková, Ph.D.

Oponent práce: prof. Mgr. Dorota Gremlicová, Ph.D.

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Dance

Choreography

BACHELOR THESIS

**CONTEMPORARY CHOREOGRAPHERS
OF THE 20TH AND 21ST CENTURY IN BELGIUM**

Eva Rezová

Thesis advisor: MgA. Elvíra Němečková, Ph.D.

Examiner: prof. Mgr. Dorota Gremlicová, Ph.D.

Date of thesis defense:

Academic title granted: BcA.

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Choreografové současného tance 20. a 21. století v Belgii

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Evidenční list

Uživatel stvrzuje svým podpisem, že tuto práci použil pouze ke studijním účelům a prohlašuje, že jí vždy řádně uvede mezi použitými prameny.

[illegible]

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat MgA. Elvíře Němečkové, Ph.D. za odbornou pomoc při vedení mé bakalářské práce.

Také děkuji celé své rodině za dlouhodobou podporu a pomoc při studiu.

Abstrakt

Tato bakalářská práce představuje současnou belgickou taneční scénu a její nejvýraznější choreografy období druhé poloviny 20. a počátku 21. století. V krátkosti se zabývá dějinami Belgie, belgického tance a baletu. Představuje život a dílo vybraných choreografů a souborů, jmenovitě Anne Teresa de Keersmaecker, Wim Vandekeybus, Sidi Larbi Cherkaouie, Les Ballet C de la B, Les SlovaKs a snaží se zachytit jejich choreografický styl.

Klíčová slova: Belgie, choreografie, choreografové, současný tanec, taneční scéna, taneční soubory.

Abstract

This bachelor thesis presents the contemporary Belgian dance scene and its most prominent choreographers from the second half of the 20th and the beginning of the 21st century. The thesis briefly deals with the history of Belgium, Belgian dance and ballet. It presents the life and work of selected choreographers and companies, namely Anne Teresa de Keersmaecker, Wim Vandekeybus, Sidi Larbi Cherkaouie, Les Ballet C de la B, Les SlovaKs and tries to capture their choreographic style.

Key words: Belgium, contemporary dance, dance companies, dance scene, choreographers, choreography.

Obsah

1.	Úvod.....	1
2.	Základní fakta o Belgii	2
2.1.	Současná Belgie	3
2.2.	Multikulturalita země.....	5
3.	Tanec v Belgii.....	6
3.1.	Historie tance v Belgii.....	6
3.1.1.	Maurice Béjart, založení školy MUDRA	7
3.1.2.	Balle royal de Wallonie, Royal Ballet of Flanders	8
3.2.	Současný tanec 80. let 20. století.....	9
4.	Významní choreografové Belgie a jejich soubory	11
4.1.	Anne Teresa Baronesse De Keersmaeker	11
4.1.1.	Vlastní osobitý a nezaměnitelný styl A. T. de Keersmaeker.....	14
4.1.2.	Tvorba A. T. de Keersmaeker	15
4.2.	Les Ballets C de la B.....	17
4.2.1.	Les Ballets C de la B jako umělecká platforma.....	18
4.3.	Wim Vandekeybus	19
4.3.1.	Ultima Vez	21
4.4.	Sidi Larbi Cherkaoui	22
4.4.1.	Eastman	24
4.4.2.	Představení Satyagraha – Opera Gent	25
4.4.2.1.	Analýza představení Satyagraha	26
4.4.2.2.	Pohled interpreta – část The Kuru Field the Justice	26
4.5.	Les SlovaKs	27
4.5.1.	Tvorba Les SlovaKs	30
4.5.2.	Anton Lachky	31
4.5.2.1.	Pedagogická činnost/ „Puzzle work“	32
5.	Belgie jako Mekka současného tance.....	34
6.	Belgická finanční podpora umělců	36

7.	Závěr.....	37
8.	Seznam literatury	39
9.	Seznam obrázků	42

1. Úvod

Inspirací pro téma bakalářské práce byl můj studijní pobyt v belgických Antverpách. Zde jsem v rámci studijního programu Erasmus studovala na Royal Conservatoire Antwerp a blíže se seznámila s tvorbou velikánů současného tance Belgie. Současná belgická scéna a její tvůrci mě nadchli pro svou rozmanitost a otevřenost novým stylům.

Mým záměrem bylo zjistit, kdo ze světoznámých choreografů pochází právě z Belgie a představit tyto uznávané ikony současného tanečního umění. Přiblížit jejich umělecký vývoj a tvůrčí styly přelomu 20. a 21. století. Při původní volbě tohoto tématu jsem plánovala uskutečnit stáž za účelem získávání podkladů a informací pro toto téma přímo v Belgii (rozhovory s choreografy, pedagogy, tanečníky, archiv Royal Conservatoire Antwerp, místní univerzitní knihovny...). Bohužel v souvislosti s pandemií covid-19 nebylo možné vycestovat. Moje plány získávat informace osobně přímo v Belgii se tak neuskutečnily. Byla jsem tedy nucena zpracovat toto téma z domova.

Na základě zjištění o jak rozmanitou taneční scénu se jedná, jsem se rozhodla vybrat některé tvůrce a specifikovat jejich způsob tvorby v rozboru některých představení.

Cílem je seznámit čtenáře nejen s tvorbou, ale i s životními cestami, které vedly přední belgické tvůrce k jejich úspěchům. Poukázat na to, že česká taneční scéna má stále co objevovat a přinášet do tvůrčí práce více experimentů a nebát se propojení s dalšími oblastmi umění. Umožnit českému současnému performativnímu umění prolomení bariér a vstoupit do velkých divadel po vzoru Belgie.

Přístup k podkladům pro bakalářskou práci se zkomplikoval kvůli vládním omezením vyhlášeným v souvislosti s pandemií. V tomto období byly veškeré knihovny a archivy pro veřejnost uzavřeny, to mi znesnadnilo přístup k informacím. Byla jsem proto odkázána převážně na internetové zdroje. Ve velké většině jsem čerpala přímo z webových stránek jednotlivých choreografů a souborů. Ovšem ne všechna historická fakta v oblasti tance se dala úspěšně dohledat. Dále jsem čerpala z článků časopisu Taneční zóna. Za účelem získání výtisků z archivu časopisu jsem jednala přímo s hlavním redaktorem Taneční zóny.

2. Základní fakta o Belgii

Abychom pochopili dění na belgické taneční scéně, je potřeba si v krátkosti připomenout alespoň základní fakta o této zemi.

Belgie (nizozemsky België, francouzsky Belgique, německy Belgien) se oficiálně nazývá Belgické království v čele s králem Filipem Belgickým (celým jménem Philippe Léopold Louis Marie¹) ze Sasko-Kobursko-Gothajské dynastie.

Největším a hlavním městem je Brusel, dalšími velkými městy této země jsou Antverpy, Gent, Charleroi, Lutych, Bruggy, Namur a Lovaň. V současné době je členem významného uskupení Benelux, který vytváří spolu s Lucemburskem a Nizozemskem. Brusel je sídlem Evropské komise, Rady Evropské unie, Evropské rady a Evropského parlamentu. Je také zakládajícím členem eurozóny, NATO (Severoatlantická aliance) a součástí schengenského prostoru. Jedná se o konstituční monarchii s federální parlamentní demokracií. Belgie je vyspělá země s vyspělou ekonomikou s vysokými příjmy.²

Belgie jako současný územní celek vznikla až roku 1830 odtržením od Nizozemska. Do té doby byla vždy součástí jiných států. Největší vliv na belgické území měla v historii Francie a Nizozemí. Po vzoru francouzské aristokracie byla podporována kultura Valony i na území Belgie.

V 19. století se začala situace pomalu proměňovat. Vlámové, jako chudší vrstva, více postižena všemožnými válečnými konflikty začala pomalu sílit a vliv velkorysých Valonů slábl. Neustálé soupeření a boj o uznání vlivu těchto dvou skupin je tedy dán historicky a trvá až do dnes. Vlámština byla považována za jazyk pracujících a francouzština byla jazykem vyšší společenské vrstvy.³

Druhá polovina 20. století byla poznamenána rostoucím napětím mezi Vlámý a Valony, které bylo poháněno rozdíly v jazyce, kultuře a nerovným ekonomickým rozvojem Flander a Valonska. Když Vlámové začali více prosazovat svůj jazyk,

¹ Filip Belgický [online]. Cz. wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-5]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Filip_Belgick%C3%BD

² Belgium [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-5]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Belgium>

³ Používání jazyků v Belgii zůstává velmi citlivou záležitostí mezi Vlámý a Valony [online]. aedit, 2020 [cit. 2021-1-12]. Dostupné z: <https://www.aedit.cz/cs/clanek/pouzivani-jazyku-v-belgii-zustava-velmi-citlivou-zalezitosti-mezivlamy-a-valony>

kulturu a tradici, vyústilo jejich snažení v přísnou rovnováhu obou národnostních skupin v politice i administrativě. Ta je dosud oběma stranami přísně hlídána.

2.1. Současná Belgie

Valoni a Vlámové utváří hlavní část belgické populace. Zbýlých 25 % představují přistěhovalci ze severní Afriky (především z Maroka a Alžírska), ze subsaharské Afriky (zvláště z Konga) a z Turecka. Kromě toho jsou mezi nimi rovněž další z evropských národů (obzvláště Italové, Francouzi a Portugalci).

Belgická federace se skládá ze 3 společenství, rozdělených podle jazykových principů:

- Vlámského společenství (niz. Vlaamse Gemeenschap)
- Francouzského společenství (fr. Communauté française)
- Německojazyčného společenství (něm. Deutschsprachige Gemeinschaft)

a ze 3 regionů, rozčleněných podle území:

- Vlámský region (Flandry, niz. Vlaams Gewest, něm. Flandern)
- Valonský region (fr. Région Wallonne, něm. Wallonie)
- Region Brusel-hlavní město (niz. Brussels Hoofdstedelijk Gewest, fr. Région de Bruxelles-Capitale, něm. Die Region Brüssel-Hauptstadt)

Každý z nich má vlastní vládu, která poskytuje granty na kulturní projekty.⁴

⁴ Belgium [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-12]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Belgium>

Obrázek 1: Dělení Belgie podle společenství.

Zdroj: <http://www.hks.re/wiki/valoni>

Belgie má tři rozdílné úřední jazyky: nizozemštinu (= vlámsština – belgická varianta nizozemštiny), francouzštinu a němčinu. Mluví se zde také řadou neoficiálních menšinových jazyků. Odhaduje se, že 60 % belgické populace mluví vlámsky, 40 % francouzsky, neúplné 1 % německy, a to na východě Belgie. Vlámsky se hovoří na severu a francouzsky z velké části na jihu země. V Bruselu se oficiálně používá francouzština i nizozemština.

Můžeme zde najít i židovské komunity, s největší částí v Antverpách (přibližně 18 000 osob). Zajímavostí je, že v Evropě je poslední židovskou komunitou, kde se ještě používá jazyk jidiš (západogermánský jazyk Židů).⁵

⁵ *Belgium: Languages* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-14]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Belgium#Languages>

2.2. Multikulturalita země

Je možné si zde na první pohled všimnout multikulturality celé země. V Belgii se setkáváme s lidmi všech kontinentů, různých náboženství a odlišných národností. Je tedy pochopitelná otevřenost k novým trendům a vzájemný dialog. Rozmanitost všech namíchaných kultur a jejich vzájemné prolínání přináší velkou inspiraci v umělecké oblasti pro všechny zúčastněné. Toto prostředí je velice obohacující a podněcuje spolupráci napříč všemi uměleckými obory.

Zcela odlišné kultury, jazyky, náboženství, zvyky, to vše na jednom místě. Toto prostředí přitahuje mladé ctižádostivé umělce z celého světa právě do Belgie. Na základě těchto skutečností můžeme pochopit, proč došlo k odstartování světového tanečního boomu přímo v této zemi. Belgie se tak díky této multikulturalitě a otevřenosti stala ohniskem současného tance.

3. Tanec v Belgii

Většina choreografů 20. století objevující se na belgické scéně, je odchovaná známými tanečními soubory a školami. Mezi první patří Mudra Schule založena Maricem Bérartem v roce 1970. Roku 1995 zde otevřela Anne Teresa de Keersmaecker prestižní taneční školu P.A.R.T.S.⁶ Ze souborů je na místě jmenovat Akram Khan Company, Ultima Vez, soubor Eastman Sidi Larbi Cherkaouiho, Rosas Anny Teresy de Keersmaecker a skupinu Les Ballet C de la B založenou Alainem Platelem.

Tamní taneční kultura je plná volně tvořících pedagogů a tvůrců, kteří hledají a vytvářejí svůj vlastní pohybový systém a styl prezentace. Objevují se zde malé projekty i projekty větších rozměrů.

Přesto že se ve své práci zaměřují převážně na nezávislou taneční scénu, nemohu opomenout soubory velkých divadel. Mezi nejznámější soubory velkých divadel patří Opera Ballet Vlanderen, Royal Ballet of Flanders a další.

Zajímavostí je, že choreografové v současnosti tvoří nejen svá choreografická díla, ale soustředí se i na pedagogickou činnost a navazují spolupráce s umělci napříč všemi uměleckými odvětvími. Dnešní belgická taneční platforma je proto velmi pestrá a má velkou škálu choreografů i tanečníků.⁷

Syntéza uměleckých žánrů (tanec, opera, divadlo, film...) je pro současnou belgickou taneční scénu charakteristická. Je zajímavé, že právě v Belgii je tanec natolik ceněn a uznáván i přesto, že zde nemá v porovnání s jinými evropskými státy, příliš dlouhou taneční ani baletní tradici.

3.1. Historie tance v Belgii

V bruselském divadle Théâtre Royal de la Monnaie měl administrativní chaos a politické hádky přednost před uměleckým pokrokem. Tanec z produkce Monnaie prakticky zmizel až do roku 1886. V divadle Royal de la Monnaie se několikrát objevila americká průkopnice současného tance Isadora Duncan a v roce 1910 se zde ukázal ruský baletní impresárió Sergej Ďagilev se svými Ballets Russes.

⁶ PETIŠKOVÁ, Ladislava a VANGELI, Nina. *Čítanka světové choreografie 20. století: [studijní texty Konzervatoře Duncan Centre]*. Praha: Konzervatoř Duncan Centre, 2005, s. 113 a 197, ISBN 80-239-6412-7.

⁷ EŠNEROVÁ, Klára. *Současná taneční scéna*. HAMU, 2017.

Protože Belgie neměla silnou baletní tradici, většina tanečníků a choreografů, kteří tam působili, pocházela z jiných zemí, nenacházel se zde žádný tuzemský taneční soubor.

Elsa Darciel (známá také jako Elsa Dewette) byla jednou z prvních belgických tanečníků, které ovlivnila Isadora Duncan a škola expresivního tance. Následně intenzivně cestovala po Belgii a pomohla vzbudit zájem o moderní tanec.

Léa Daan byla další průkopnicí vlámského moderního tance a popularizovala tanec pro širší veřejnost. V roce 1931 otevřela školu v Antverpách pokračující dál až do 80. let. Později založila také svou taneční skupinu Dansgroep Léa Daan.⁸

3.1.1. Maurice Béjart, založení školy MUDRA

Výše zmíněný baletní reformátor a zakladatel proslulé školy Mudra Maurice Béjart uvedl na objednávku divadla Royal de la Monnaie v Bruselu roku 1959 veleúspěšné představení *Svěcení jara* oceněné Cenou univerzity tance a Cenou mladých kritiků.⁹ Na základě tohoto úspěchu byl divadlem Béjart vyzván, aby tu v roce 1960 založil nový soubor pod francouzským názvem *Ballet du XXme Siècle*, tedy Balet 20. století (dále jen Balet 20. století). Tak vznikl první belgický taneční soubor moderního baletu. Taneční skupina dosáhla celosvětové slávy díky Béjartově prosazovanému „ideálu totálního divadla“, které obsahovalo klasický tanec, písně, dialogy, pozoruhodné kostýmy, působivé scénografie a speciální efekty. Byl to jeden ze souborů, který udával směr modernímu baletu ve světě. Vynikal impozantností a tím, že do svých představení zahrnoval prvky jižní a východní Asie. Tanečníci pocházeli z mnoha zemí a často se v souboru objevovali atraktivní hostující umělci. Kromě pravidelných divadelních sezón v Bruselu soubor uskutečnil řadu úspěšných turné po celém světě. Kvůli finančním omezením v roce 1987 Béjart opustil Brusel. Své tanečnický vzal s sebou do Švýcarska a založil v Lausanne Béjart Ballet.¹⁰

⁸ DANCE PERSPECTIVES FOUNDATION. *International encyclopedia of dance: a project of Dance Perspectives Foundation, Inc. Volume 1-6*, Oxford New York: Oxford University Press, 2004. s. 410–411. ISBN 0-19-517585-9

⁹ PETIŠKOVÁ, Ladislava a VANGELI, Nina. *Čítanka světové choreografie 20. století: [studijní texty Konzervatoře Duncan Centre]*. Praha: Konzervatoř Duncan Centre, 2005, s. 119, ISBN 80-239-6412-7.

¹⁰ DANCE PERSPECTIVES FOUNDATION. *International encyclopedia of dance: a project of Dance Perspectives Foundation, Inc. Volume 1-6*, Oxford New York: Oxford University Press, 2004. s. 411. ISBN 0-19-517585-9

Maurice Bédart pokládal za prvořadou výchovu tanečníků, proto v roce 1970 založil v Bruselu proslulou mezinárodní taneční školu Mudra Ecole. Její název pochází z indického výrazu Mudra (gesto).¹¹ Škola byla úzce spojena s Bédartovou taneční skupinou Balet 20. století a usadila se ve stejných prostorách divadla La Monnaie. V roce 1987 se po odchodu Maurice Bédarta do Švýcarska Mudra uzavřela a následně ji nahradila Anna Teresa de Keersmaecker svou multidisciplinární taneční školou nazvanou Performing Arts Research and Training Studios - P.A.R.T.S. (Výzkumná a výcviková studia múzických umění).¹²

3.1.2. Balle royal de Wallonie, Royal Ballet of Flanders

Dříve měla Belgie dva profesionální soubory klasického baletu: Ballet royal de Wallonie a Royal Ballet of Flanders. Ballet royal de Wallonie založený v roce 1966, byl roku 1991 přejmenován na Charleroi Danses a soubor se pod novým vedením radikálně zaměřil na současný tanec.¹³ Stal se nejvýznamnější taneční institucí ve Valonsku. Charleroi Danses soubor byl médií označen jako „Les Flamands terribles“ pod tímto názvem jsou představeny osobnosti belgické taneční komunity jako: Alan Platel, Anne Teresa de Keersmaecker, Jan Fabre, Jan Lauwers a Wim Vandekeybus.¹⁴

Royal Ballet of Flanders (Koninklijk Ballet Vlaanderen) je taneční soubor se sídlem v Antverpách založený roku 1969. Specializuje se na klasický, neoklasický a současný balet. Dnes je jedním z předních souborů v Evropě. V roce 2015 se nového uměleckého vedení ujal choreograf Sidi Larbi Cherkaoui. Repertoár souboru Royal Ballet of Flanders se od té doby posunul převážně k modernímu pojetí tanečních děl se zaměřením na nová díla Cherkaouiho.¹⁵

¹¹ PETIŠKOVÁ, Ladislava a VANGELI, Nina. *Čítanka světové choreografie 20. století: [studijní texty Konzervatoře Duncan Centre]*. Praha: Konzervatoř Duncan Centre, 2005, s. 119, ISBN 80-239-6412-7.

¹² *École Mudra* [online]. fr.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-17]. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89cole_Mudra

¹³ *Royal Ballet of Flanders* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Ballet_of_Flanders

¹⁴ VALERE, Eleonore. Charleroi Danses. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 23, ISSN: 1213-3450

¹⁵ *Royal Ballet of Flanders* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Ballet_of_Flanders

3.2. Současný tanec 80. let 20. století

Od začátku 80. let se v Belgii objevila nová forma tance, částečně ovlivněná experimenty ve Spojených státech okolo Judson Church Theatre. Jednalo se o kolektiv avantgardních umělců – experimentátorů (Merce Cunningham, Yvonne Rainer, Steve Paxton...), kteří překročili hranice moderního tance a dali tak v 60. letech vznik postmodernímu tanci.¹⁶ Kromě toho byla nová vlna tance ovlivněna i neoexpresionistickým hnutím v Německu (essenská Folkwang-Schule, nové německým tanečním divadlo Neuesdeutsche Tanztheater) a novým vývojem nezávislé francouzské scény. Hlavní síla tanečních experimentů zmizela, když BÉJART opustil Belgii. Objevily se však nové iniciativy, které posunuly vývoj tance jiným směrem. Cílem bylo vytvořit dialog mezi různými uměleckými formami. V Bruselu byly zpřístupněny prostory pro tréninky a představení, kde tanečníci rozvíjeli své choreografické dovednosti. Začala se podporovat kreativita a nové taneční formy (např. kontaktní improvizace).¹⁷

Nouvelle danse (nový tanec) zahrnoval všechny choreografické trendy, které se v tomto období objevily. Inspirativní hnutí a prestižní soubory se rozvíjely po celé Evropě a Severní Americe, a Belgie nebyla v tomto choreografickém hnutí výjimkou. Tyto nové choreografické tendence se pohybovaly někde mezi tancem a divadlem, surovou energií a dokonale vytríbenými pohyby a mezioborovou spoluprací.

„Belgie je kombinací Londýna, Německa, Holandska a Paříže, což je směsice románské a germánské kultury. To vše vytváří typ země nikoho: v Belgii je vše „mezi“, uvedla vlámská choreografka Anne Teresa Baronesse De Keersmaecker.¹⁸

V této době se nejvíce mluví o tzv. „*Les Flamands Terribles*“ (dříve Charleroi Danses, viz kapitola 3.1.2.) chápáno jako „strašné, problematické“ dítě, což je v tomto případě bráno jako nadsázka pro „narušitele“, provokatéry v dobrém slova smyslu. Těmi byli označováni tvůrci Anne Teresa de Keersmaecker, Wim

¹⁶ Judson Dance Theater [online]. en.wikipedia, 2020 [cit. 2021-1-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Judson_Dance_Theater

¹⁷ DANCE PERSPECTIVES FOUNDATION. *International encyclopedia of dance: a project of Dance Perspectives Foundation, Inc. Volume 1-6*, Oxford New York: Oxford University Press, 2004. s. 411–412. ISBN 0-19-517585-9

¹⁸ THE CONTEMPORARY BELGIAN DANCE [online]. numeridanse, 2018 [cit. 2021-2-2]. Dostupné z: <https://www.numeridanse.tv/en/themas/courses/contemporary-belgian-dance>

Vandekeybus, Jan Fabre, Alain Platel a také soubory Les Ballet C de la B, Rosas a Ultima Vez. O nichž se zmíním v dalších kapitolách.

V 90. letech se Belgie stala opravdovou Mekkou tance a za poznáním sem začali jezdit umělci z celého světa.¹⁹

¹⁹ ČÁSTKOVÁ, Monika. *Belgická taneční scéna přelomu 80. a 90. let 20. století a její vliv u nás*. HAMU.

4. Významní choreografové Belgie a jejich soubory

Jak už bylo několikrát řečeno, současná Belgie oplývá celou řadou zajímavých choreografických osobností. Z této plejády jsem se rozhodla zaměřit na Annu Teresu De Keersmaeker, Vima Vandekeybuse, Sidi Larbi Cherkaouiho a jejich taneční soubory. Pro nás je samozřejmě zajímavá i slovenská stopa. Proto se též věnuji Josefu Fručekovi a souboru Les SlovaKs, kteří se v Belgii proslavili.

4.1. Anne Teresa Baronesse De Keersmaeker

„Tanec musí zůstat ohraničen v mezích představení. Čas, prostor a zprostředkovatel pohybující se v tomto časoprostoru myslím, reflektuje realitu, ve které žijeme, ať už přímo nebo nepřímo – v jakékoliv formě.“ - Anne Teresa Baronesse De Keersmaeker

Obrázek 2: Anne Teresa Baronesse de Keersmaeker

Zdroj: <https://cz.pinterest.com/pin/67765169366307650/>

Anne Teresa de Keersmaeker se narodila 11. června roku 1960 v Mechelenu v Belgii. K tanci se dostala až v posledním ročníku střední školy, na místo toho studovala hru na flétnu.²⁰ Choreografka nepochází z umělecké rodiny, její otec byl farmář a matka učitelkou. Vždy se ovšem zajímala o vztah mezi tancem a hudbou.

²⁰ Anne Teresa De Keersmaeker [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-2-6]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Anne_Teresa_De_Keersmaeker

Dalším důležitým faktorem, s nímž na jevišti pracovala je geometrie. Často ve svých představeních požívala prostorové linie.

„Nikdy jsem nepřemýšlela o hudbě jen jako o základním energetickém impulsu, který vás nutí tančit; vždy to bylo, něco, co stojí za to studovat. Pokud choreografii považujete za organizaci pohybu v prostoru a čase, pak je velmi poučné podívat se na partitury a pochopit, jak skladatelé organizují svůj materiál. Obojí ztělesňuje stejné myšlenky – hudba to dělá abstraktnějším způsobem a choreografie je konkrétnější.“ - Anne Teresa de Keersmaecker ²¹

V letech 1978–1980 se věnovala studiu na vyhlášené škole Mudra School v Bruselu u Maurice Béjarta. Poté co Belgie propadla určité vyčerpanosti z Béjartova neoklasicismu, objevila se skupina avantgardních mladých umělců, kteří současný tanec vnímali naprosto rozdílně. Zcela se tak distancovali od jeho stylu. Maurice Béjart byl „sesazen z trůnu“ a vystřídán mladší generací. Anne Teresa převzala následně místo v Béjartově působišti v Theatru de la Monnaie.

Roku 1981 začala studovat na Tisch school of the Arts v New Yorku. Na počátku 80. let v této škole začala profesionálně tančit a také zde potkala nové přátele z hudebního souboru Steva Reicha.

Své první choreografické dílo *Asch/I am tired* vytvořila r. 1980 po návratu do Belgie. V roce 1982 poprvé upoutala pozornost svým představením *Fase: Four movements*, které vytvořila na hudbu Steva Reicha. Právě tato produkce jí přinesla průlom na mezinárodní taneční scéně. Tato choreografie je vystavěna na obměnách a určitých pohybových variacích, které jsou založeny na stereotypních a osobních pohybových motivech.

V posledních dvou dílech choreografie *Fase* tančily dvě tanečnice, z nichž jednou byla přímo sama Anne Teresa a její partnerka Michele A. de Mey, se kterou spolupracovala v mnoha choreografiích. Spolu s ní roku 1983 zakládá taneční skupinu Rosas Dance Company, která dnes patří mezi světově uznávané soubory.

Na festivalu Kaai-theatru v Bruselu mělo premiéru její představení *Rosas danst Rosas* – intimní portrét 4 žen. Mezi její další nejznámější choreografie

²¹ *An Interview with Anne Teresa De Keersmaecker* [online]. van-magazine, 2018 [cit. 2021-2-9]. Dostupné z: <https://van-magazine.com/mag/anne-teresa-de-keersmaecker/>

patří: *Elena´s Aria; Medeamaterial; Mikrokosmos; Ottone, Ottone; Stella; Achterland; Toccata*.²²

V roce 1992 se Rosas stal druhým souborem bruselské Royal Opery De Munt/La Monnaie. Díky této podpoře se mohla Anne Teresa se svým souborem lépe rozvíjet a pracovat i na velkých projektech. Když se Rosas stala rezidentní skupinou v La Monnaie stanovili si tři cíle: prohloubit vztah mezi tancem a hudbou, vybudovat repertoár a založit taneční školu.

V roce 1995 založila De Keersmaecker ve spolupráci s La Monnaie/ De Munt (operní dům v centru Bruselu v Belgii, odkazuje i na operní soubor²³) školu P.A.R.T.S. (Performing Arts Research and Training Studios) v Bruselu. V této prestižní škole je během tříletého období školeni 60 studentů z přibližně 25 zemí více než 50 pedagogy. V současnosti je P.A.R.T.S. jednou z nejvyhledávanějších tanečních škol Evropy.

Za svou profesionální tvorbu byla odměněna řadou významných ocenění, například se stala nositelkou francouzského Řádu umění a literatury atd. Flámská univerzita jí udělila čestný doktorát.²⁴

Čeští diváci mohli spatřit např. *Rosas Danst Rosas* v roce 1995 v divadle Archa v Praze anebo její sólové vystoupení *Once* (v roce 2006). Zajímavým detailem její kariéry je, že si avantgardní taneční soubor *Rosas* zve pro státní reprezentaci i belgická královská rodina.

²² PETIŠKOVÁ, Ladislava a VANGELI, Nina. *Čítanka světové choreografie 20. století: [studijní texty Konzervatoře Duncan Centre]*. Praha: Konzervatoř Duncan Centre, 2005, s. 192 a 197, ISBN 80-239-6412-7.

²³ *La Monnaie* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-2-14]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/La_Monnaie

²⁴ *Anne Teresa De Keersmaecker* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-2-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Anne_Teresa_De_Keersmaecker

4.1.1. Vlastní osobitý a nezaměnitelný styl A. T. de Keersmaeker

Anne Teresa de Keersmaeker ve vztahu k tanci zkoušela experimentovat s textem i filmy, vždy se však držela čisté formy. Její princip byl v podstatě stejný, čistý, minimalistický a v první řadě matematický. Variace matematického typu jsou pro její pohybový materiál signifikantní.

V její tvorbě se odrážejí různé proudy, které ji ovlivnily: především je to vliv minimalismu s jeho repetitivní estetikou a matematickými postupy. V opačném směru je to emotivní expresionismus – ovlivnění světoznámou německou tanečnicí a choreografkou Pinou Bausch. Značně brzy také experimentovala s interakcí pohyb-text.

„Charakteristický rys její práce, je neobyčejná lehkost, nezatěžkanost a nenucenost projevu jejích tanečníků.“ - Nina Vangeli

Zabývala se také problematikou genderové politiky, která byla důležitá zejména v představení *Achter-land* (r. 1990), kde experimentálně využila hudbu maďarského skladatele György Ligettiho.²⁵

*„Choreografka doslova vrství celistvé plochy pohybů na sebe, v nichž neustále nachází spojitosti, navrácí se k motivům, obměňuje je, zkracuje, natahuje či přeskakuje. Celek působí jako dokonale fungující perpetuum mobile, které neúprosně žene vpřed energii tanečníků.“*²⁶

Kostým by se dal zařadit mezi její další poznávací prvek. Velmi často pracuje s civilností. Používá jednoduché střihy, ve kterých dobře vyniknou těla tanečníků, a jejich lehkost podtrhává pohyb samotný. Většinou se jedná o nevýrazné tlumené krémové barvy jako je například bílá, šedá, béžová atd. Lehké příjemné materiály, povlávají na těle a budí dojem naprosté vzdušnosti.

²⁵ PETIŠKOVÁ, Ladislava a VANGELI, Nina. *Čítanka světové choreografie 20. století: [studijní texty Konzervatoře Duncan Centre]*. Praha: Konzervatoř Duncan Centre, 2005, s. 192 a 197, ISBN 80-239-6412-7.

²⁶ HYPNOTIZUJÍCÍ RAIN ANNY TERESY DE KEERSMAEKER [online]. taneční aktuality, 2020 [cit. 2021-2-20]. Dostupné z:

<https://www.tanecniaktuality.cz/recenze/hypnotizujici-rain-anny-teresy-de-keersmaeker>

„Lehkost, nenucenost, „odlepenost“ od země, nenásilná expanze do prostoru, dýchaní s prostorem a lehání si na vzduch. To je dnes Anne Teresa de Keersmaecker.“ - Nina Vangeli ²⁷

4.1.2. Tvorba A. T. de Keersmaecker **Fase, Four Movements to the Music of Steve Reich**

Premiéra: roku 1982

Fase se skládá ze tří duetů a jednoho sólového tance. Choreografie jsou vytvořeny na čtyři skladby amerického minimalistického hudebníka Steva Reicha: *Piano Phase*, *Come Out*, *Violin Phase* a *Clapping Music*. Je zde použit princip fázového posunu. Čistě abstraktní pohyby jsou prováděny tak dokonale, že se zdají téměř mechanické, a přesto nás zvláštním způsobem fascinují. *Fase* je pravděpodobně nejčastěji hranou choreografií Anny Teresy De Keersmaecker. ²⁸

Část *Come out* byla vytvořeno pro dvě tanečnice. V této choreografii se objevuje práce s motivem a jeho repeticí. Je zde kladen důraz na vrchní část těla. Tanečnice připomínají tovární pracovnice v manufaktuře. Důležité jsou pohyby hlavy a gestikulace rukou. Celý jejich dialog se odehrává vsedě na židlích. Máte tak pocit jako, když se sejdou dvě ženy v továrně a rozmlouvají o všem možném při jejich zdoluhavém stereotypním dni. Stereotypní hudba přináší údernost, stává se metronomem udávajícím čas a správné tempo. Tanečnice pracují se synchronním pohybem a rozpracovávají kánon. Objevuje se hra s dechem, která nevede k jednotvárnosti a diváka překvapí. Síla spočívá v momentu zastavení. Repetitivnost je založena na obměňujících se sekvencích. Tato práce Anny Teresy byla zpracována i do filmové podoby – screen dance.

Charakter choreografie patrně poukazuje na znepokojivý příběh éry občanských práv. Je zde znát také silný vliv minimalismu, který se odráží v celkové kompozici choreografie. Filmová verze nabízí perspektivu pohledů, které můžeme jako divák vidět nejen pouze frontálně, když sedíme v hledišti, ale máme možnost vidět tanečnice ze všech stran, jako bychom byli součástí jejich prostoru a mohli si je

²⁷ PETIŠKOVÁ, Ladislava a VANGELI, Nina. *Čítanka světové choreografie 20. století: [studijní texty Konzervatoře Duncan Centre]*. Praha: Konzervatoř Duncan Centre, 2005, s. 193, ISBN 80-239-6412-7.

²⁸ *FASE, FOUR MOVEMENTS TO THE MUSIC OF STEVE REICH* [online]. rosas, 2021 [cit. 2021-2-20]. Dostupné z: <https://www.rosas.be/en/productions/361-fase-four-movements-to-the-music-of-steve-reich>

obejít a prozkoumat ze všech stran. Preciznost a provedení prvků se odehrává v naprosté čistotě. Dokonalou prací choreografky je zacházení s repeticí a návraty jednotlivých pohybových motivů. Vše je na tolik přesné, že celkový dojem působí natolik mechanicky jakoby ani nebyl vytvořen a interpretován lidmi.

Mitten wir im Leben sind/Bach 6 Cello suiten

Anne Teresa De Keersmaeker & Jean-Guihen Queyras & Rosas

Choreografie: Anne Teresa De Keersmaeker

Hudba: Johann Sebastian Bach, 6 suita pro cello

Violoncello: Jean-Guihen Queyras

Performeréři: Boštjan Antončič, Anne Terasa De Keersmaeker, Marie Goudot, Julien Monty, Michael Pomero

DeSingel 16. 2. 2019

V tomto tanečním představení se sešli dva velikáni v oboru tance a komorní hudby. Jean-Guihen Queyras je jedním z belgických nejoblíbenějších violoncellistů od roku 2001.

„Zde se všechny vesmírné postavy a fráze pohybu spojují s hudbou, aby vytvořily zážitek, který je mimořádně jednoduše bohatý. Krása." rozsudek taneční kritiky Pietera T'Joncka. ²⁹

Přiznám se, že to bylo moje první taneční dílo, které jsem od Rosas viděla naživo a měla jsem opravdu velké očekávání a velké štěstí. Poprvé jsem mohla vidět samotnou umělkyni Annu Teresu De Keresmaeker naživo. Tato dáma v letech na jevišti okamžitě přitáhla mou pozornost, nejen svým věkem. Choreografie je vytvořena pro dvě ženy a tři muže. Anne Teresa zvolila skladbu Johanna Sebastian Bacha 6 suita pro cello, která je velmi známá. Hudba a tanec samostatně prozkoumávají podstatu Bachových Cello Suites.

²⁹ Anne Teresa De Keersmaeker & Jean-Guihen Queyras, Rosas [online]. desingel, 2019 [cit. 2021-2-26]. Dostupné z: <https://desingel.be/nl/programma/dans/anne-teresa-de-keersmaeker-jean-guihen-queyras-rosas-mitten-wir-im-leben-sindbach6cellosuiten?fbclid=IwAR0zXgFHbtgS8SzMkocVTC-goFCR3oxsEBjQhMugA7vIP7anED9JAqFe-Dg>

Výše zmíněný Pieter T'Jonck tvrdil, že se zde tanec a hudba nádherně propojili a dosáhli vzájemné souhry. Ale z mého pohledu tomu tak rozhodně nebylo. Upřímně, jsem byla dost zklamaná, vím, že Anne Teresa má svůj specifický pohybový slovník, ale zde jsem nemohla ocenit její očekávanou kvalitu. Choreografie byla rozdělena na jednotlivá sóla, duety a závěrem pak na společnou skupinovou část. Tóny violoncella pro mě byly častokrát příjemnější než tanec na pohled, a tak bych řekla, že hudba pro mě byla dokonce silnějším elementem než tanec.

4.2. Les Ballets C de la B

Le Ballets C de la B je jedním ze tří nejvýznamnějších vlámských tanečních souborů, dalšími jsou Rosas Anny Teresy de Keersmaecker a Ultima Vez Wima Vandekeyubuse. Více jak dvacet let reprezentuje současnou taneční scénu v Belgii, na světové úrovni se vyrovná již zmíněným souborům a má rozhodně co nabídnout.

Rodným městem této skupiny je město Gent, které se stalo v 80. letech úrodnou půdou pro mnoho umělců všech sfér. Konaly se zde pozoruhodné akce současného umění, které byly pro začínající soubor velmi podstatné. Skupina ovšem nepůsobí jenom v Gentu, je aktivní a úspěšná i mimo zemi. V tomto profesionálním souboru taktéž nejsou výjimkou mezinárodní umělci. Les Ballets C de la B byl založen roku 1984 belgickým choreografem a režisérem Alainem Platelem. Původně se prezentoval pod názvem Les Ballets Contemporains de la Belgique (Současný belgický balet).

Zvolení výrazu „Less Ballets“ bylo odpovědí na tehdejší období populárního současného tance, který se jasně vymezoval proti klasickému tanci a všemu co s ním bylo spojené. Mělo také odkazovat na ikonický „Ballets Russes“. „Pronikavý, provokativní název, který paradoxně ale i přímo označoval to, čím soubor skutečně chtěl být – různorodou hrou tvůrců, jakýmsi otevřeným domem pro různé bezmezné nápady, které s baletem neměly nic společného.“

Do jisté míry tu byly pochyby, zda toto seskupení vůbec nazývat tanečním souborem. Nalezneme zde interprety ze všech možných uměleckých zákoutí. Pro soubor je charakteristické, to že jeho členové většinou nemají předešlé technické

zkušenosti. Jedná se spíše o pohybové divadlo, známé svým pohybovým vyjádřením.³⁰

Ballet C de la B dnes již není žádná ucelená skupina. Existuje určitý okruh umělců, kteří se souborem spolupracují. Alain Platel před patnácti lety místo zkušených tanečníků dával přednost neprofesionálům, amatérským tanečníkům z ulice, přirozeným talentům nedotčených žádnou taneční školou. Dnes je skupina složena převážně z profesionálů.

Okruh témat, kterými se soubor zabývá, je hodně individuální. Jde o jakousi osobní revoluci. Soubor hostoval také například v Palestině, kde společně pracoval s místními lidmi. Tyto zážitky je opravdu hodně ovlivnily a působily jako jejich inspirace. Tento druh inspirace vyhledávají, protože se zajímají o světové problémy, a právě s těmito tématy či vlivy dále pracují.

Zásadní roli tu hraje specifický výběr choreografů, určitá metodologie, tedy určitý způsob práce s tanečníky, se světly a s hudbou. Samozřejmě, že výsledky jsou odlišné, originální a velmi osobní. To, o co jde, je onen způsob práce.³¹

4.2.1. Les Ballets C de la B jako umělecká platforma

Uskupení Les Ballets C de la B je unikátní tím, že funguje jako společenství mnoha choreografů. Nejedná se o klasické rozvržení, kdy v čele souboru stál pouze jeden choreograf a vedoucí, nýbrž se v této funkci střídali významní tvůrci, kterými byli: Alain Platel, Christian De Smeth, Sidi Larbi Cherkaoui, Hans van den Broeck a Koen Augustiejen. Tato kolektivní práce, kdy společně tvořilo několik choreografů dohromady je ve Flandrech vzácná. Všichni měli svou pozici, které se věnovali, a každý z nich se soustředil na jinou složku. Důležité bylo, že společně vytvářeli celek a šli za stejnou tvůrčí vizí, ke které každý z nich mohl přispět svými odbornými přístupy a profesionálním pohledem na věc. Ne všichni tvůrci měli ovšem pravomoc rozhodovat o tvůrčím postupu.

³⁰ KOZÁNKOVÁ, Zuna. Les Ballets C de la B. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 28 a 30, ISSN: 1213-3450

³¹ *Les Ballet C. de la B.* [online]. vltava.rozhlas, 2008 [cit. 2021-3-13]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/les-ballet-c-de-la-b-5112879>

Od dob svého založení se skupina stala souborem, který se těší velkým úspěchům doma, i v zahraničí. V průběhu let se vyvinul v uměleckou platformu pro různé choreografy.³²

Soubor se stále drží svého principu, který umožňuje umělcům z různých oborů a prostředí podílet se na dynamickém tvůrčím procesu. V důsledku jedinečné směsi uměleckých vizí není snadné Les ballets C de la B klasifikovat. Nicméně je možné, rozeznat zde něco jako „house style“ (populární, anarchický, eklektický, oddaný). Jejich mottem je „tento tanec patří světu a svět patří všem“.³³

4.3. Wim Vandekeybus

Wim Vandekeybus, tanečník, choreograf, fotograf a filmař je narozený 30. června 1963. Společně s Alainem Platelem, Annou Teresou De Keersmaecker a Janem Fabrem byl součástí vlámské vlny současného tance v 80. letech.

Obrázek 4: Wim Vandekeybus

Zdroj: <https://www.104.fr/fiche-evenement/mockumentary-of-a-contemporary-saviour.html>

³² KOZÁNKOVÁ, Zuna. Les Ballets C de la B. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 30, ISSN: 1213-3450

³³ *THE COMPANY les ballets C de la B* [online]. lesballetscdela [cit. 2021-3-25]. Dostupné z: <https://www.lesballetscdela.be/en/les-ballets-c-de-la-b/the-company/artistic-platform/>

Po absolvování střední školy, krátce studoval psychologii na univerzitě KU Leuven v belgické Lovani. Později se však rozhodl jít jinou cestou, následoval různé taneční workshopy (včetně tanga a současného tance) a zaměřil se na film a fotografii.

Poté, co v roce 1985 absolvoval konkurz na film *The Power of Theatrical Madness* Jana Fabra, strávil Vandekeybus dva roky cestováním po světě.

V roce 1986 se na několik měsíců uchýlil do Madridu se skupinou začínajících tanečníků, aby mohl pracovat na své první show a uvést svou skupinu *Ultima Vez*.³⁴ Ta roku 1987 uvedla první představení *What body doesn't remembering*, Vandekeybus sklidil velký úspěch a byl odměněn cenou Bessie, kterou získal za průkopnickou práci. Jeho druhým představením bylo *Les porteuses de mauvaises nouvelles* (1989), které bylo také oceněno. V několika posledních desetiletích dokázal jedinečným stylem své tvorby vytvořit důležitý okamžik ve vývoji moderního tance, a to jak na domácí scéně, tak i v zahraničí.

Od začátku 90. let 20. století propojuje svoje divadelní projekty se svými filmy. Vytvořil pohybový jazyk, ve kterém staví vedle sebe intuici, impulz a instinkt, riziko a nebezpečí. Dynamika a konflikt prostřednictvím tanečního média. Hlavním bodem jeho práce je nesmiřitelný konflikt mezi tělem a myslí, citem a intelektem, mužem a ženou, přírodou a kulturou, mužem a zvířetem, skupinou a jednotlivcem, iluzí a realitou.

Intenzivně se zaměřuje především na jedno nutkavé téma, které se často opakuje v jeho inscenacích: Jak člověk reaguje na extrémní situace. V této souvislosti přikládá zvláštní význam tomu, co označuje jako „the moment of catastrophe“ (okamžik katastrofy) - což nevyklučuje zahrnutí humoru, hravosti, a dokonce i určité žertovné bezstarostnosti v jeho práci.

Hudba a video/film jsou nedílnou součástí jeho způsobem divadelního vyjádření, ale častěji jsou spíše hybnými silami, které jsou základem představení.

Vytvořil také krátké filmy, které byly součástí jeho performance, některé z nich se dají ovšem pokládat za samostatná díla například *Blush* (2004) a *Monkey Sandwich* (2013). V roce 2016 natočil svůj první celovečerní film s názvem *Gallopig Mind*.

³⁴ Wim Vandekeybus [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-3-9]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Wim_Vandekeybus

V minulosti také spolupracoval s hudebníky, jako jsou: Arno, David Eugene Edwards, David Byrne, Charo Calvo, Marc Ribot, Mauro, Marc Ribot, Peter Vermeersch, Thierry De Mey, Trixie Whitley.

V jeho představeních je signifikantní přechod od napětí mezi těly na čistě fyzické úrovni, ke složitějšímu napětí mezi jednotlivci a skupinami. V každém představení Wima Vandekeybuse je poznávacím znamením to, že se pokaždé jedná o jinou novou formu, kterou hledá: "Proto někdy vytvořím extrémní hudební představení (*nieuwZwart*), jindy založím projekt na zkušenostech jedné osoby (*Monkey Sandwich*), příště najdu téma v klasické mytologii (*Oidipus / Bêt noir nebo Die Bakchen*) nebo vytvořím analytické dílo, ve kterém hraje důležitou roli divadelnost (*Talk to the demon*).“ – Wim Vandekeybus

Jeho práce však zůstává zakořeněna v temperamentní energii samotného těla. Vandekeybus tak dokázal vytvořit bohatou a rozmanitou tvorbu, která je uznávaná jak na domácí, tak na mezinárodní scéně.

4.3.1. Ultima Vez

Ultimavez v roce 1986 vznikl jako soubor choreografa Wima Vandekeybuse. Již od založení tento mezinárodní soubor rozvíjí různé aktivity současného tance se silnou základnou v Bruselu a Flandrech.

V současné době se zaměřují na tvorbu, vznik, distribuci a propagaci uměleckých děl Wima Vandekeybuse, Seppe Baeyens (tanečník a choreograf, spolupracující s Ultima Vez od roku 2011) a Ultimates (to je program, kde Ultima Vez, nabízí služby pro divadelní tvůrce a choreografy – pomoc při administrativě, managementu, produkci, propagaci atd.). Organizují také různé vzdělávací aktivity, podporují a nabízí poradenství mladým začínajícím tvůrcům. Ve spolupráci s několika socio-uměleckými partnery v Bruselu rozvíjí komunitní práce.

Wim Vandekeybus za svou kariéru vytvořil přes třicet mezinárodních divadelních a tanečních produkcí. Rovněž tak videozáznamů a filmů.³⁵

³⁵ *Ultima Vez* [online]. ultimavez [cit. 2021-3-13]. Dostupné z: <https://www.ultimavez.com/en/ultima-vez-wim-vandekeybus>

„Nepocházím z tanečního prostředí, spíše z divadla nebo filmu a tvořím představení... Vždy nás zajímá nejen to, co děláme, ale proč to děláme. Co je divadelní základ? Jaký příběh můžeme převést do jiného média? Potřebujeme text? Potřebujeme něco jiného? " – Wim Vandekeybus ³⁶

4.4. Sidi Larbi Cherkaoui

Belgicko-marocký tanečník, choreograf a režisér. Narodil se 10. března 1976 v belgických Antverpách vlámské matce a marockému otci.

Obrázek 3: Sidi Larbi Cherkaoui

Zdroj: https://bachtrack.com/es_ES/interview-sidi-larbi-cherkaoui-aout-2020?fbclid=IwAR2HqKTI22pjOPIGzrEuSVUizjIUTjA-NrxeTRIcwPV3Gz-WdbtEsZ9SZWw

V mládí se účastnil jako tanečník různých představení a televizních programů. Na národní taneční soutěži iniciované belgickým choreografem a režisérem Alainem Platelem získal v 19 letech svou první cenu za sólové vystoupení, které zahrnovalo směs módních, afrických tanečních a hip-hopových motivů.

Později nastoupil na taneční školu P.A.R.T.S., kterou provozovala Anne Teresa De Keersmaeker. Zde se seznámil s technikami choreografů jako William Forsythe,

³⁶ BREMSE Martha, *Fifty Contemporary Choreographers*, s. 360, 1996, ISBN 0-415-10364-9

Pina Bausch a Trisha Brown. Během těchto studií Cherkaoui také spolupracoval s hip-hopovými a moderními jazzovými tanečními company.³⁷

Jako choreograf debutoval Sidi Larbi Cherkaoui v roce 1999 s contemporary muzikálem *Anonymous Society*. Od té doby vytvořil přes 50 plnohodnotných choreografických skladeb a získal řadu ocenění, včetně dvou cen Olivier Awards, tří cen Ballet Tanz pro nejlepší choreografa (r. 2008, 2011, 2017) a Kairos Prize (2009) za jeho uměleckou vizi a jeho hledání mezikulturního dialogu.

Počáteční skladby Cherkaouiho byly vytvořeny v Les ballets C de la B – Rien *de Rien* (2000), *Foi* (2003) a *Tempus Fugit* (2004). Podnikal také paralelní projekty, které rozšiřovaly a upevňovaly jeho uměleckou vizi. S dlouholetým uměleckým partnerem Damienem Jaletem uvedl *D 'avant* (2002) v company Sasha Waltz & Guests a *Zero degree* (2005) s Akramem Khanem. Pracoval s řadou divadel, operních domů a baletními soubory. V letech 2004–2009 Cherkaoui působil v Antverpách jako rezidentní umělec v divadle Toneelhuis, kde vytvořil díla *Myth* (2007) a *Origine* (2008).

V roce 2008 měl Cherkaoui premiéru inscenace *Sutra*. S tímto dílem objížděl turné po světě s velkým ohlasem kritiků. V roce 2010 založil vlastní soubor Eastman, sídlící v deSingel International Arts Campus v Antverpách.

Dále pokračoval ve své práci a roku 2010 získal Cherkaoui společně s choreografem Damienem Jaletem a Antonym Gormleyem svou první Laurence Olivier Award za produkci *Babel*. V roce 2012 získal za *Puz/zle* svou druhou Laurence Olivier Award.

V roce 2015 režíroval svou první celovečerní divadelní produkci *Pluto* v Tokiu a měl na starost pohybovou stránku představení *Hamlet* v Barbican Centre v Londýně. Ve stejném roce také započal nový projekt s názvem *Fractus V* pro svou taneční skupinu Eastman.

Od roku 2015 je Cherkaoui uměleckým ředitelem Flanderského královského baletu, kde bylo možné spatřit jeho díla *Fall* (2015), *Exhibition* (2016) a *Requiem* (2017). Kombinuje tuto funkci se svým titulem uměleckého ředitele Eastman a stále vytváří nová díla za účasti dalších company. Vytvořil například inscenace *Icon* (2016) a *Stoic* (2018) pro GöteborgsOperans Danskompani

³⁷ Sidi Larbi Cherkaoui [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sidi_Larbi_Cherkaoui

and Mosaic (2017) pro Martha Graham Dance Company. Režíroval také opery jako *Satyagraha* (2017) pro Theater Basel a *Pelléas et Mélisande* (2018) s Damienem Jaletem a Marina Abramović pro Opera Vlaanderen.³⁸

Práce Sidi Larbi Cherkaouiho lze chronologicky rozdělit do pěti období:

- 1) Debut
- 2) Les Ballets C de la B
- 3) Toneelhuis
- 4) Eastman
- 5) Royal Ballet Flanders / Eastman³⁹

4.4.1. Eastman

Eastman byl založen v lednu roku 2010. Soubor byl nastaven tak, aby vytvářel a podporoval práci svého uměleckého šéfa Sidi Larbi Cherkaouiho. Nehierarchické myšlení o pohybu, řeči těla a kultuře je základem Cherkaouiho uměleckého přístupu. Jeho práce nabízí divákům širokou škálu projektů a spolupráce napříč mnoha formami představení, včetně současného tance, divadla, baletu, opery a hudby.

Soubor sídlí v rodném přístavním městě Antverpy (Belgie), v deSingel International Art Campus. Od založení v roce 2010 Cherkaoui vytvořil se svým souborem mimo jiné tyto choreografie: *Babel (words)*, *Play*, *TeZukA*, *Puz/zle*, *4 D*, *Fractus V*, *Session* a *3 S*. Skupina Eastman zároveň koordinuje také veškerou práci Cherkaouiho pro jiné organizace.

Mezi mezinárodní partnery společnosti Eastman patří La Monnaie/De Munt (Brusel), Les Théâtres de la Ville de Luxembourg, Grande Halle de La Villette (Paříž), deSingel International Arts Campus (Antverpy) a Sadler's Wells (Londýn).

³⁸ Sidi Larbi Cherkaoui [online]. east-man, 2021 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: <https://www.east-man.be/en/35/Sidi-Larbi-Cherkaoui>

³⁹ Sidi Larbi Cherkaoui [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sidi_Larbi_Charkaou

Sidi Larbi Cherkaoui a Eastman jsou podporováni vlámskou vládou a nadací francouzské obchodní banky BNP Paribas.⁴⁰

4.4.2. Představení Satyagraha – Opera Gent

Choreografie a režie: Sidi Larbi Cherkaoui

Hudba: Philip Glass

Scénografie: Henrik Ahr

Kostýmní výtvarník: Jan-Jan Van Essche

Taneční interpretace: Ballet Flanders a Eastman

Hudební interpretace: sbor Opera Vlaanderen

Příležitost zhlédnout operu Satyagraha jsem měla díky Royal Conservatoire Antwerp, kde jsem v té době studovala. Společně s ostatními studenty jsme shlédli generální zkoušku v Opera Gent, proto, že jsme později zkoušeli tento repertoár, který vedli přímo tanečníci z tanečního souboru inscenace Satyagraha. V této opeře ztělesňuje pohyb věčný boj proti nespravedlnosti. V díle Satyagraha je poukázáno na to, jak mohou Gandhiho myšlenky změnit svět. Režisér a choreograf Sidi Larbi Cherkaoui vytváří společně se scénografem Henrikem Ahrem a kostýmním designérem Jan – Jan Van Esschem jedinečný svět, ve kterém jsou vyprávění i filozofické prvky spojeny v meditativní představení ztvárněné tanečníky Balet Flanders a Eastman. Chorus opery Vlaanderen zde také hraje podstatnou roli.⁴¹

V podání studentů tance Royal Conservatoire Antwerp byla část z opery Satyagraha nastudována a později uvedena v Koning Elizabethzaal v Antverpách.

⁴⁰ *Eastman* [online]. east-man [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: <https://www.east-man.be/en/10/Eastman>

⁴¹ *SATYAGRAHA* [online]. operaballet, 2019 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: <https://operaballet.be/en/programme/2018-2019/satyagraha>

4.4.2.1. Analýza představení Satyagraha

Žádné podobné monumentální všestranné dílo jsem doposud v České republice neviděla. Jsem nesmírně ráda za tento zážitek, který ve mně vyvolal nové podněty k vlastní tvorbě. Nejvíce jsem byla překvapena tím, že všichni členové velkého tanečního souboru byli na scéně téměř po celou dobu představení. Opera Satyagraha předčila mé očekávání v tom, že tanec zde nebyl pouhou kulisou, ale hlavním stavebním prvkem. Autoři se nebáli zkusit míchat více různých žánrů, které k sobě mají blízko a vzájemně se doplňují. Choreografie postavená pro velký taneční soubor zapojuje tanečně i operní zpěváky.

Celková scénografie pro mě dosáhla vysoké kvality, na pozornost diváka byla někdy náročná. V některých momentech jsem nestačila plně vnímat vše, co se na scéně odehrává. Kdybych měla vybrat nejzajímavější obraz, zvolila bych čistou scénu s obyčejnou chůzí za přítomnosti všech performerů. Společně vytvářeli stejnou trajektorii. Po ní za zpěvu opakovaně kráčeli a zvýrazňovali ji různými odstíny barev odkapávajících z jejich rukou. Byl to v základě jednoduchý obraz, ale silný. Měnil se nepatrně a velmi jednoduše pomocí barev či nenadálou změnou dráhy.

V hudbě Phillipa Glasse se objevují minimalistické prvky a stereotypnost je častá i v pohybové choreografii. Opakující se motivy se na scéně zobrazují často.

Je to náročnější představení, které však divákům nabídne velmi pestré netypické zpracování.

4.4.2.2. Pohled interpreta – část The Kuru Field the Justice

V rámci nastudování fragmentu pro tanečníky Royal Conservatoire Antwerp jsem získala osobní zkušenost, jak to funguje v profesionálním tanečním světě. Byla vybrána část *The Kuru Field the Justice*, kterou s námi pravidelně nacvičovali tanečníci Oscar Ramos a Robbie Moore, jež jsou členy tanečního souboru Eastman – Sidi Larbi Cherkaoui a v opeře přímo tančili. Zastoupili tak pozici choreografů a po denním tréninku s námi pravidelně zkoušeli repertoár, který byl fyzicky velmi náročný.

Zcela novou zkušeností pro mě bylo tančit v choreografii s tolika tanečníky. Musíte se orientovat a neustále být ve střehu, obzvláště ve složitých formacích, které se neustále mění. Pohybový materiál Sidi Larbiho Cherkaouiho je komplikovaný především při aplikování do velké skupiny performerů. Choreograf často využívá princip kánonu, kde tanečníci různě rotují a přesouvají se na svá místa.

4.5. Les SlovaKs

Pět Slováků na bruselské scéně.

Obrázek 5: Les SlovaKs

Zdroj: http://www.seventyseven.be/Assets/Asset.php?src=OriginalsResized/0B3_4FVEKEWVEdXdNWG9ab3hmT2s.jpg&w=2000

I přes to, že se nejedná o tvůrce belgické národnosti, je nezbytné toto uskupení zmínit. Členy této skupiny byli dnes již v tanečním světě známí Anton Lachky, Milan Herich, Milan Tomášik a Martin Kilvády.

Skupina vznikla v roce 2006 v Bruselu a hned se svou první choreografií *Opening Night* nadchla publikum na evropském turné.⁴²

Tito mladí a nadějní tanečníci ze Slovenska začali svou kariéru již na taneční konzervatoři Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici. Vychází ze slovenského folklóru, který byl v jejich společných představeních jasně čitelný, a to především

⁴² *Les SlovaKs* [online]. seventyseven, 2021 [cit. 2021-3-26]. Dostupné z: <http://www.seventyseven.be/en/les-slovaks>

díky jejich precizní taneční technice. Zaměřovali se zejména na rychlost a energičnost, která z pohybu vyzařovala.⁴³

Folkloru se věnovali všichni již od dětství, proto jeho dynamičnost mají v těle zakódovanou. Anton Lachky tvrdí, že využití folklóru nebylo přímým rozhodnutím, ale do určité míry jsou folklórem poznamenáni a mají ho v sobě. Jejich hudebník, který pro ně skládal hudbu, byl taktéž inspirovaný slovenským folklórem. Používali tedy jakési motivy slovenské kultury, ale nejednalo se přímo o promyšlený folklór vložený do současného umění jejich performancí.

Co svedlo pět skvělých tanečnicků ke společné práci? Náhoda a společné studium v zahraničí. Byli přijati na prestižní mezinárodní školu P.A.R.T.S.⁴⁴

Jako mladí energičtí studenti zapálení a chtiví po profesionálním tanečním umění v Bruselu spolu fungovali jako jakási slovenská komunita, kam mezi sebe přibírali i nové Slováky. Dále se do jejich skupiny připojil Martin Kilvády, který již měl v Belgii určité zkušenosti, například působil v souboru Rosas. Tento kolektiv mladých temperamentních mužů ze Slovenska se tu tedy usadil a začali společně spolupracovat a realizovat své vize.

Po absolvování školy P.A.R.T.S. je čekala spousta zkušeností s profesionálními světoznámými soubory jako je například Akram Khan Dance Company v Londýně, En Knap Izstoka Kovača v Ljublaně, Ultima Vez Wima Vandekeybuse v Bruselu. Dále se také podíleli na projektech s Davidem Zambrenem, Giorgiom Barneio Corsettim, Robertem Olivanem a Sidim Larbim Cherkaoui. Kromě získání mnoha zkušeností, které chtěli společně zúročit, to bylo především přání začít společně tvořit, vystupovat a prezentovat svoje performance, což je přimělo k založení jejich vlastní skupiny „*Les SlovaKs*“.⁴⁵

Postup přípravy performancí byl v pětičlenné skupině náročný, protože každý z interpretů, který byl zároveň tvůrcem, měl jinou vizi. Skloubit všechny názory a najít nějaký společný kompromis nebylo vždy lehké. Rozhodli se proto pro

⁴³ KOZÁNKOVÁ, Zuna. *Les SlovaKs. Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 40–42, ISSN: 1213-3450

⁴⁴ *Les SlovaKs na festivalu Hybaj ho!* [online]. vltava.rozhlas, 2009 [cit. 2021-3-26]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/les-slovaks-na-festivalu-hybaj-ho-5133216>

⁴⁵ KOZÁNKOVÁ, Zuna. *Les SlovaKs. Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 40–42, ISSN: 1213-3450

improvizaci, která jim vyhovovala a začali ji používat jako tvůrčí postup při vzniku nových děl.

Práce byla kolektivní, tudíž nebylo možné rozhodovat na základě choreografického postupu. Představení vznikala intenzivním zkoušením za přítomnosti všech interpretů (jež byli zároveň tvůrci). Většinou trénovali společně po dobu tři měsíců, představení tak vznikala volně „sama od sebe“. Podařilo se tak přirozeně vyselektovat části, které byly zbytečné, a naopak udržet a zafixovat věci, které byly funkční. Na těchto fragmentech dále podrobně pracovali a rozvíjeli je dál. Představení tak postupně rostla a vznikala velmi přirozenou cestou. Již zmíněné improvizační postupy se ukázaly být účelné a práce díky tomu vznikaly nenásilně, aniž by se upínali na samotnou choreografii nebo témata. Jako skupina více tvůrců museli umět najít kompromis, to se týkalo i tematické stránky.

Co pro ně při práci bylo nejvíce zajímavé a čeho se drželi: „Být pozorní vůči sobě, poslouchat se a věci se stanou. Věřit tomu, že se něco stane. Skoro do půlky naší kreace nám trvalo pochopit to, že musíme dát času čas. Dát času čas a ono se to vlastně vytváří a témata, a to všechno přichází, roste...” Peter Jaško ⁴⁶

Les SlovaKs si vzhledem k uchycení na belgické scéně zvolili alternativnější způsob fungování. Prosadit se v Bruselu s novým kolektivem a získat k tomu všechny potřebné finance nebylo až tak snadné, a proto se rozhodli pro novou cestu, která jim zajistila, že spolu mohli pracovat i při působení mimo skupinu. Začali tak vést různé tvůrčí workshopy a dílny „*Teaching & Creating & Performing*“ jichž byli všichni součástí ať už jako lektori nebo jako účastníci. Tyto aktivity jim zajistily prostor, kde se zdokonalovali po technické stránce, objevovali a zkoumali pro sebe různé tvůrčí principy, které dál mohli využít. Tréninky těchto workshopů byly však přístupné i pro uchazeče zvenku. Vedl je vždy jeden z tanečníků *Les SlovaKs*, pro které byly tréninky zároveň zkouškami, a následně pracovali nad tvůrčími částmi. Díky tomuto systému získali příjem, který poté mohli investovat do projektu samotného.

Pro tyto účely jim sloužily rezidence v různých zemích, kde se cítili dobře a navozovali jim domovskou atmosféru, což bylo jejich záměrem – vrátit se ke svým kořenům.

⁴⁶ *Les Slovaks na festivalu Hybaj ho!* [online]. vltava.rozhlas, 2009 [cit. 2021-3-26]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/les-slovaks-na-festivalu-hybaj-ho-5133216>

Vytvořit fixní choreografii jim nezapadalo k myšlence svobody, kterou všichni z nich natolik potřebovali. Proto improvizovali a věnovali těmto momentům na zmiňovaných workshopech mnoho času.

„Být si vědom všeho, co se právě v daném momentě na jevišti děje, vědom si všeho, co se děje v prostoru, aby člověk byl zároveň choreografem, tanečníkem, hercem...”

Šlo o vzájemnou soudržnost se všemi členy souboru skrze vlastní zkušenost. Rozvíjeli „*full dancing*” - schopnost být na jevišti naplno, tak aby v každém pohybu byla jejich soustředěnost zaměřená na přítomný moment. Specifičnost *Les SlovaKs* byl tanec jako takový. Neprahli po konceptuálním umění, pokaždé hledali cestu přes tanec. Jejich cílem byla fyzikalita, tanec a pohyb.

Anton Lachky se v současnosti věnuje převážně choreografické tvorbě pro taneční soubory a vede lekce ve školách po celém světě. Milan Tomášik pracoval s nezávislou taneční scénou v Ljubljani a zabývá se vlastní tvorbou. Peter Jaško a Milan Herich působili v projektu Sidi Larbiho Cherkaoui a nyní každý z nich pokračuje ve své pedagogické a tvůrčí umělecké činnosti. Nejenom v Bruselu jsou všichni populárními pedagogy.⁴⁷

Po dvanácti letech profesionální spolupráce se rozhodli fungování jejich tanečního kolektivu *Les SlovaKs* ukončit a každý pokračoval dál svou cestou profesionálního světa tance. Rozchod skupiny byl klidný bez žádných konfliktů, každý z nich měl jiné životní priority – kariéra, rodina, děti, a proto se rozhodli soubor roku 2018 rozpustit. Jejich poslední společnou show bylo představení „*Journey Home*”, které odehráli na tanečním festivalu v řecké Kalamatě.⁴⁸

4.5.1. Tvorba Les SlovaKs

Opening Night

Tento tvůrčí proces trvající rok položil základní kámen pro kolektivní způsob práce a rozhodování. Byl to začátek v rozvoji společných dovedností při kompozici performance. Hledání pohybového jazyka (později pojmenovaného „*Nový tradiční*”

⁴⁷ KOZÁNKOVÁ, Zuna. *Les SlovaKs. Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 41 a 42, ISSN: 1213-3450

⁴⁸ Informace získané prostřednictvím rozhovoru s Milanem Herichem (bývalý člen *Les SlovaKs*)

tanec"), akumulace pravidel ve vztahu k sobě navzájem i k jejich publiku, používání slovenského lidového tance, hudby a zpěvu. Premiéra *Opening Night* byla uvedena v listopadu 2007 na festivalu současného slovenského tance HYBAJ *HO!* v Praze.

Ve druhé tvorbě *Journey Home*, která měla premiéru v listopadu 2009 v Bruselu *Les SlovaKs* pokračovali v kolektivní práci. Charakteristickým rysem této performance byla přímá inspirace a využití slovenského lidového tance, tradičního polyfonního zpěvu a hraní si se „slovenskou citlivostí“ a humorem.

Jejich třetí performance *Fragments* měla premiéru v Bruselu v roce 2013. Bez jakýchkoli hranic stylu se jim podařilo postavit různé světy. Show byla zábavná, plná tanečních zkušeností, velmi expresivní, vtipná a dojemná.⁴⁹

4.5.2. Anton Lachky

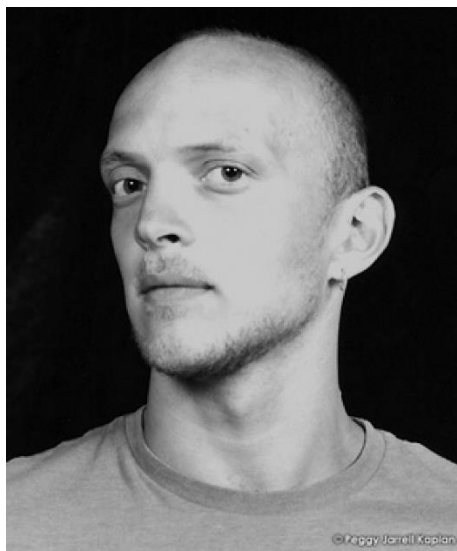
Tanečník, pedagog a choreograf slovenské národnosti, působící převážně v Belgii. Narodil se v roce 1982 na Slovensku a tanci se začal věnovat v lidovém souboru již od pěti let. Dále v tanečním umění pokračoval na taneční konzervatoři J. L. Bellu v Banské Bystrici, kde úspěšně absolvoval společně se svými přáteli, s nimiž začínal tvořit. Poté studoval v Bratislavě. Následně započal studia na prestižní bruselské škole P.A.R.T.S., v čele s Annou Teresou de Keersmaecker.

V roce 2004 se stal členem skupiny Akram Khan Dance Company, se kterou dva roky cestoval po celém světě. Dále spolupracoval jako nezávislý choreograf se soubory Iceland Dance Company, Helsinky City Theatre, Scottish Dance Theatre atd.

Jak již bylo zmíněno, Lachky byl také spoluzakladatelem souboru *Les SlovaKs Dance Collective*, se kterým roku 2006 vytvořil svůj první choreografický kus „*Opening night*“, jež měl roku 2007 premiéru. Pro DOT504 v Praze stvořil choreografii „*Heaven is the place*“ (2008).

⁴⁹ *Les SlovaKs* [online]. seventyseven, 2021 [cit. 2021-3-28]. Dostupné z: <http://www.seventyseven.be/en/les-slovaks>

Obrázek č. 6 Anton Lachky

Zdroj: <http://www.seventyseven.be/en/anton-lachky-company>

Svá díla začal prezentovat pod vlastní skupinou *Anton Lachky company*, kterou založil v roce 2012, jejíž základnou je Brusel. Jeho první autonomní tvorbou bylo představení „*Mind a Gap*“, uvedeno v roce 2013, dalšími jeho projekty byly: „*Side Effects*“ a „*Cartoon*“ (2017). Počátky jeho tvorby získaly úspěch u mladého publika a přinesly mu cenu kultury ministra Alda Greoliho. Všechny jeho performance se setkaly s velkým nadšením po celém světě, ať už z řad veřejnosti, profesionálů tanečních komunit, ale také v tisku. Čtvrtou produkcí jeho company se stala performance „*LUDUM*“ v La Balsamine (2019, Brusel).

Antonův specifický styl práce spojuje tanec západu a kousky východní folkové a popkultury. Díky „*Puzzle work*“, technice kompozice, kterou vytvořil, ukazují Antonovy show mimořádně virtuózní a sofistikovaný taneční jazyk. Jeho práce je široce specializovaná a určena všem divákům. Spojuje různá kulturní pozadí a přináší radostný, silný a jedinečný zážitek.⁵⁰

4.5.2.1. Pedagogická činnost/ „Puzzle work“

Lachky vytvořil svůj systém „*Anton Lachky – Puzzle Work*“, který učí po celém světě a představují ho také jeho choreografie. Tato technika demonstruje velmi vysokou úroveň koordinace, architektonické složitosti, muzikality a rychlosti.

⁵⁰ *Anton Lachky* [online]. antonlachkycompany [cit. 2021-3-28]. Dostupné z: <http://www.antonlachkycompany.com/about>

Lachky má schopnost kombinovat dohromady extrémny – extrémní přesnost, extrémní rychlost, extrémní komplikovanost, která je ovšem srozumitelná ve své čistotě. Tanečníci spolupracující s Antonem mají obvykle velmi vášnivý způsob tančení, a přitom zvládají udržet maximální kontrolu, skvělé mistrovství. Jeho tvorba je vždy velmi energická a zakládá se na fyzikalitě.⁵¹

Antonovo pedagogické pole působnosti je opravdu široké. Je zván do většiny zemí světa, a to jak v Evropě, Asii, tak i v Severní a Jižní Americe.⁵²

*„Jeho lekce jsou opravdu fyzicky náročné. Snaží se zapojovat kreativitu tanečníků, kteří mají možnost vytvořit pohybové sekvence. Ty se poté přetvoří do složitějšího vzorce a zrychlí. Jeho pohybový materiál je založen tedy především na čistotě pohybu, ostrosti a rychlosti.“*⁵³

Anton Lachky bývá zván známými institucemi k mnohým spolupracím jako uznávaný pedagog i jako profesionální choreograf. Za posledních deset let vytvořil patnáct kusů. Jako hostující choreograf vytvořil „Softandhard“ pro městské divadlo v Helsinkách, „Heaven is the place“ pro Prague DOT 504, „Perfect Day To Dream“ (Best choreography / Griman Award 2012 in Island) pro

Iceland Dance Company, „Kids in play“ (nominace na „The best choreography“) pro Liberdance/Záhřeb, „Sens Interdit“ pro projekt Bodhi (SEAD), „Magical Road“ pro St-Gallen, „Wonderland“ pro GöteborgsOperans Danskompani, „A demain“ pro bienále v Benátkách, „Dreamers“ pro Scottish dance Theater, „Private games, chapter one“ Body Traffic/Los Angeles (USA), „Family Journey“ pro DOT 504 (CZ), „Triology“ pro Collective Cla (Kostarika). Nocna Iluzia/Narodni Divadlo (SK), „Fortuneville“ pro Icelandic Dance Company (nominace na Best choreographer at the Griman Award 2018). V roce 2018 ztvárnil pro Central Europe Dance Theater „Special society“ v Budapešti (HU).⁵⁴

„I love dancing and I love it physical and I love it definitely fast...” - Anton Lachky

⁵¹Anton Lachky on puzzle work, sports, and dance as a collective adventure [online]. youtube, 2019 [cit. 2021-3-30]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=XFGjPCJ_6n4&ab_channel=El%C3%A9onoreVal%C3%A8re-Lachky

⁵²Anton Lachky [online]. divadloponec [cit. 2021-3-30]. Dostupné z:

<https://divadloponec.cz/cs/anton-lachky>

⁵³EŠNEROVÁ, Klára. *Současná taneční scéna*. HAMU, 2017.

⁵⁴Anton Lachky [online]. antonlachkycompany [cit. 2021-3-28]. Dostupné z: <http://www.antonlachkycompany.com/about>

5. Belgie jako Mekka současného tance

Pravidelně se zde rodí a vzniká spolupráce na nových tanečních produkcích. Každý rok do Belgie zavítá mnoho tvůrců a performerů z různých koutů celého světa. Co je tím magnetem, který je sem všechny přitahuje? Putují za vzděláním, možnostmi profesní kariéry v tanečním oboru anebo je láká autenticita belgické země? Odpověď lze nalézt například v rozhovoru s Josefem Fručkem pro Taneční zónu.⁵⁵

„V Belgii je o tanec prostě zájem“ říká Josef Fruček, slovenský performer, choreograf, režisér, pedagog a trenér. Bývalý člen souboru Ultima Vez Wima Vandekeybuse. Zakladatel platformy pro vznik alternativních projektů a výuky.⁵⁶

Ve srovnání s ČR je současný tanec v Belgii velmi dobře podporován, a to jak ze strany státu, tak i diváků. Poskytuje tak naprosto odlišné podmínky, na které čeští tanečníci nejsou zvyklí. „Tanec tu má svoji váhu a úctu, není to jen menšinové umění. Tanec je považován za umění, které překonává stále svoje hranice. Tanec je jako hrající si dítě, jež poznává, zkouší, hledá a neustále překvapuje novými objevy.“ Nebojí se proto podpořit umělce v jejich experimentálních dílech, která ne vždy sklízí to nejsladší ovoce, ale jsou si vědomi, že experiment je v tomto oboru nepostradatelnou součástí, díky němuž se dostáváme k novodobým podobám performativního umění.

Ideál totálního – absolutního divadla je něco, k čemu se moderní belgický tanec přibližuje a také vše co k němu patří. Lidé zájemající se v Belgii o divadelní svět mají tudíž blízko i k tanci, který rozvíjí a obohacuje všechny druhy umění, proto zde má šanci a jsou otevřeni přijímat jeho novou podobu.

Velká podpora a zájem o současný tanec se v Belgii nezrodily bezdůvodně. Pokud chceme porozumět tomu, jak došlo k velkému tanečnímu rozmachu v této zemi, musíme se podívat třicet let nazpět, před „velký belgický taneční třesk.“

Před touto explozí, se zde naskytly podmínky, kterých využily osobnosti, jež nyní považujeme za fenomenální představitele tance v Belgii. Nyní jsou jména, jako například: Wim Vandekeybus a jeho skupina UltimaVez, Anne Teresa de

⁵⁵ FRUČEK, Jozef. V Belgii je o tanec prostě zájem. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 12-15, ISSN: 1213-3450

⁵⁶ Jozef Fruček: *Při boji nesmíte myslet na výhru ani na prohru* [online]. divadelni-noviny, 2016 [cit. 2021-4-11]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/jozef-frucek-pri-boji-nesmite-myslet-na-vyhru-ani-na-prohru>

Keersmaecker se svým souborem Rosas, Alain Platel a Les Ballets C de la B, Jan Faber známa po celém světě. Tito géniové vytvořili za posledních třicet let svůj osobitý rukopis s nezaměnitelnou pohybovou řečí. Jejich originální pohybový slovník se stal doslova magnetem pro diváky a mladé nadšence, kteří se jim chtějí podobat. Do dnešních dnů je velkým snem mnoha performerů navázat tvůrčí spolupráci s těmito ikonami. Jsou důvodem proč i nyní do Belgie stále proudí mnoho nových obdivovatelů, choreografů a pedagogů, díky čemuž zde vznikají další nová uskupení a noví nadějní tvůrci.

Doba se však proměnila. V období, kdy zde začali tvořit výše jmenovaní choreografové a tanečníci, byla jich jen hrstka, veškerá pozornost tedy patřila jen jim. Měli šanci se rozvíjet, experimentovat a budovat svůj tvůrčí potenciál bez velké konkurence. V současné době toto již dávno neplatí, není jednoduché zde prorazit a uchytit se. Vysoká konkurence však nemusí být vnímána jen negativně. Stává se hnacím motorem a inspirací pro všechny zúčastněné umělce.

Získat v Belgii práci jako profesionální tanečník má své výhody. Nejlepší strategií je dostat se do nějaké prestižní taneční skupiny a podepsat tam smlouvu, což ovšem není tak jednoduché, jak se zdá. Konkurzy do světoznámých skupin se nekonají pravidelně. Nouze o tanečníky s vynikajícími kvalitami v Belgii rozhodně není. Je proto více než nutné ujasnit si svou vizi a naplánovat si jasnou strategii.

57

⁵⁷ FRUČEK, Jozef. V Belgii je o tanec prostě zájem. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 13-15, ISSN: 1213-3450

6. Belgická finanční podpora umělců

Současní tvůrci nemají dnes již takové možnosti finanční podpory jako umělci, kteří stáli na počátku belgické vlny současného tance. Nyní v Belgii neustále narůstá počet talentovaných tvůrců pracujících v oblasti tance, a proto již není možné podporovat všechny takovou měrou, jak tomu bylo na začátku. I přes to tato krajina v porovnání s jinými zeměmi nabízí lukrativní podmínky, o kterých si čeští choreografové a tanečníci mohou nechat zdát. Správní systémy jsou zde na velmi vysoké úrovni a umělecká činnost v Belgii není rozhodně podhodnocovaná. Konkrétně i tanec je zde velmi uznáván a podporován.

Umělec může získat tzv. „statut umělce“. K tomu je zapotřebí uzavřít pouze tři menší smlouvy v jednom roce, a to choreografům i tanečníkům zaručí pravidelný měsíční plat. V tomto případě stát též hradí zdravotní a sociální pojištění.

Špičkoví interpreti jsou propojeni s tanečními soubory, díky čemuž se na ně vztahují sociální výhody. Mnoho tanečníků však smlouvu na dobu neurčitou nemá a musí si tak zajistit příjem z více projektů současně.

„Belgie je země, která si zaslouží úctu. Je to jeden z nejlepších systému, s nimiž jsem se kdy potkal a opakuji ještě jednou – tanec je zde považován za plnohodnotné umění, které nestojí na okraji.“ - Josef Fruček ⁵⁸

⁵⁸ FRUČEK, Jozef. V Belgii je o tanec prostě zájem. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 15, ISSN: 1213-3450

7. Závěr

Na základě rozhovorů s mladými tanečníky v Antverpách jsem se ujistila, že v této multikulturní zemi je tanec stále přitažlivým magnetem i dnes. Neustále tu vznikají nová mezinárodní uskupení mladých tvůrců, kteří se snaží prosadit a přinášejí své originální styly tvorby.

Současný tanec se soustředí i do velkých divadel a je zde podporován. Kromě menších projektů, zde mohou proto vznikat velká monumentální komplexní díla, kde je tanec rovnocennou složkou (například opera Philipa Glasse *Satyagraha* pod choreografickým vedením S. L. Cherkaouiho).

Představení současného umění ve velkých belgických divadelních domech jsou se zájmem rychle vyprodána. Nejedná se pouze o úzce zaměřenou skupinu obdivovatelů, ale o diváky z řad široké veřejnosti.

Díky podrobnému studování materiálů k tomuto tématu jsem se dozvěděla mnoho nových podrobností o této platformě a jejích představitelích. Mohla jsem tak propojit praktické zkušenosti získané od pedagogů ze své stáže na Royal Conservatoire Antwerp s teoretickými informacemi získanými z různých zdrojů.

Na základě této mojí práce jsem si uvědomila, že se Belgie může stát inspirací pro českou kulturu, kde je velkým úkolem vzbudit větší zájem široké veřejnosti o současný tanec a experimentální formy umění. Mezioborová spolupráce by po vzoru Belgie mohla přinést novou reformu a osvěžení ve stereotypních repertoárech našich velkých divadel. Zde bychom se mohli nechat inspirovat belgickým systémem, aby se i u nás stal tanec plnohodnotným rovnocenným podporovaným uměním.

Podle mého názoru se mi v této bakalářské práci podařilo zaměřit na nejvýraznější belgické choreografy současného tance v období druhé poloviny 20. a počátku 21. století, s jejichž díly jsem měla možnost se blíže seznámit v rámci svého studijního programu v Antverpách.

Belgický současný tanec rozhodně ovlivnil taneční a pohybové myšlení v Evropě od počátku 90. let. Vymanil se z Bédjartova neoklasicismu, který po mnoho let určoval směr belgických tanečních produkcí. Fenomén belgického tance vznikl jakoby z „ničeho“. Před působením souboru Maurice Bédjarta v 60. letech 20. století neměla Belgie žádné hluboké taneční kořeny na rozdíl od ostatních evropských zemí (viz kapitola 3.1. Historie tance v Belgii).

S belgickou taneční scénou souvisí také rozvoj žánru screen dance (tanec pro kameru), díky kterému se taneční produkce dostala k ještě většímu počtu diváku a pomohla jim dosáhnout světového věhlasu.

Vzhledem k požadovanému rozsahu bakalářské práce jsme se bohužel nemohla věnovat všem zajímavým osobnostem belgické taneční scény. Podnětem pro další zpracování by mohli být kupříkladu choreografové jako Alain Platel, Ann Van Den Broek, Jan Fabre a jejich tvorba, která do této oblasti také spadá.

8. Seznam literatury

- BREMSE Martha, *Fifty Contemporary Choreographers*, s. 360, 1996, ISBN 0-415-10364-9
- DANCE PERSPECTIVES FOUNDATION. *International encyclopedia of dance: a project of Dance Perspectives Foundation, Inc. Volume 1-6*, Oxford New York: Oxford University Press, 2004. s. 410–412. ISBN 0-19-517585-9
- Informace získané prostřednictvím rozhovoru s Milanem Herichem – bývalý člen Les SlovaKs (emailová korespondence)
- PETIŠKOVÁ, Ladislava a VANGELI, Nina. *Čítanka světové choreografie 20. století: [studijní texty Konzervatoře Duncan Centre]*. Praha: Konzervatoř Duncan Centre, 2005, s. 113, 119, 192, 193 a 197. ISBN 80-239-6412-7.

Seminární práce a články:

- ČÁSTKOVÁ, Monika. *Belgická taneční scéna přelomu 80. a 90. let 20. století a její vliv u nás*. HAMU.
- EŠNEROVÁ, Klára. *Současná taneční scéna*. HAMU, 2017.
- FRUČEK, Josef. V Belgii je o tanec prostě zájem. *Taneční zóna*, 2007, roč. XI. č. 1, s. 12-15.
- KOZÁNKOVÁ, Zuna. Les Ballets C de la B. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 28 a 30, ISSN: 1213-3450
- KOZÁNKOVÁ, Zuna. Les SlovaKs. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 40–42, ISSN: 1213-3450
- VALERE, Eleonore. Charleroi Danses. *Taneční zóna*, jaro 2007, roč. XI. č. 1, s. 23, ISSN: 1213-3450

Internetové zdroje:

- *An Interview with Anne Teresa De Keersmaeker* [online]. van-magazine, 2018 [cit. 2021-2-9]. Dostupné z: <https://van-magazine.com/mag/anne-teresa-de-keersmaeker/>
- *Anne Teresa De Keersmaeker* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-2-6]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Anne_Teresa_De_Keersmaeker
- *Anne Teresa De Keersmaeker & Jean-Guihen Queyras, Rosas* [online]. desingel, 2019 [cit. 2021-2-26]. Dostupné z: <https://desingel.be/nl/programma/dans/anne-teresa-de-keersmaeker-jean-guihen-queyras-rosas-mitten-wir-im-leben->

- [sindbach6cellosuiten?fbclid=IwAR0zXgFHbtgS8SzMkocVTC-goFCR3oxsEBjQhMugA7vIP7anED9JAqFe-Dg](https://www.sindbach6cellosuiten?fbclid=IwAR0zXgFHbtgS8SzMkocVTC-goFCR3oxsEBjQhMugA7vIP7anED9JAqFe-Dg)
- *Anton Lachky* [online]. antonlachkycompany [cit. 2021-3-28]. Dostupné z: <http://www.antonlachkycompany.com/about>
 - *Anton Lachky* [online]. divadloponec [cit. 2021-3-30]. Dostupné z: <https://divadloponec.cz/cs/anton-lachky>
 - *Anton Lachky on puzzle work, sports, and dance as a collective adventure* [online]. youtube, 2019 [cit. 2021-3-30]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=XFGjPCJ_6n4&ab_channel=El%C3%A9onoreVal%C3%A8re-Lachky
 - *Belgium* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-12]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Belgium>
 - *Belgium: Languages* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-14]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Belgium#Languages>
 - *Eastman* [online]. east-man [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: <https://www.east-man.be/en/10/Eastman>
 - *École Mudra* [online]. fr.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-17]. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/%C3%89cole_Mudra
 - *FASE, FOUR MOVEMENTS TO THE MUSIC OF STEVE REICH* [online]. rosas, 2021 [cit. 2021-2-20]. Dostupné z: <https://www.rosas.be/en/productions/361-fase-four-movements-to-the-music-of-steve-reich>
 - *Filip Belgický* [online]. Cz.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-5]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Filip_Belgick%C3%BD
 - *HYPNOTIZUJÍCÍ RAIN ANNY TERESY DE KEERSMAEKER* [online]. taneční aktuality, 2020 [cit. 2021-2-20]. Dostupné z: <https://www.tanecniaktuality.cz/recenze/hypnotizujici-rain-anny-teresy-de-keersmaeker>
 - *Jozef Fruček: Při boji nesmíte myslet na výhru ani na prohru* [online]. divadelni-noviny, 2016 [cit. 2021-4-11]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/jozef-frucek-pri-boji-nesmite-myslet-na-vyhru-ani-na-prohru>
 - *Judson Dance Theater* [online]. en.wikipedia, 2020 [cit. 2021-1-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Judson_Dance_Theater

- *La Monnaie* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-2-14]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/La_Monnaie
- *Les Ballet C de la B* [online]. vltava.rozhlas, 2008 [cit. 2021-3-13]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/les-ballet-c-de-la-b-5112879>
- *Les SlovaKs* [online]. seventyseven, 2021 [cit. 2021-3-26]. Dostupné z: <http://www.seventyseven.be/en/les-slovaks>
- *Les SlovaKs na festivalu Hybaj ho!* [online]. vltava.rozhlas, 2009 [cit. 2021-3-26]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/les-slovaks-na-festivalu-hybaj-ho-5133216>
- *Používání jazyků v Belgii zůstává velmi citlivou záležitostí mezi Vlámky a Valony* [online]. aedit, 2020 [cit. 2021-1-12]. Dostupné z: <https://www.aedit.cz/cs/clanek/pouzivani-jazyku-v-belgii-zustava-velmi-citlivou-zalezitosti-mezi-vlami-a-valony>
- *Royal Ballet of Flanders* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-1-18]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Ballet_of_Flanders
- *SATYAGRAHA* [online]. operaballet, 2019 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: <https://operaballet.be/en/programme/2018-2019/satyagraha>
- *Sidi Larbi Cherkaoui* [online]. east-man, 2021 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: <https://www.east-man.be/en/35/Sidi-Larbi-Cherkaoui>
- *Sidi Larbi Cherkaoui* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sidi_Larbi_Chерkaoui
- *THE COMPANY les ballets C de la B* [online]. lesballetscdela [cit. 2021-3-25]. Dostupné z: <https://www.lesballetscdela.be/en/les-ballets-c-de-la-b/the-company/artistic-platform/>
- *THE CONTEMPORARY BELGIAN DANCE* [online]. numeridanse, 2018 [cit. 2021-2-2]. Dostupné z: <https://www.numeridanse.tv/en/themes/courses/contemporary-belgian-dance>
- *Ultima Vez* [online]. ultimavez [cit. 2021-3-13]. Dostupné z: <https://www.ultimavez.com/en/ultima-vez-wim-vandekeybus>
- *Wim Vandekeybus* [online]. en.wikipedia, 2021 [cit. 2021-3-9]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Wim_Vandekeybus

9. Seznam obrázků

- Obrázek 1 Dělení Belgie podle společenství: *Valoni a jejich podobnost s okolními etniky* [online]. hks, 2020 [cit. 2021-1-12]. Dostupné z: <http://www.hks.re/wiki/valoni>
- Obrázek 2 Anne Teresa de Keersmaecker: *Anne Teresa De Keersmaecker*. Pinterest [online]. [cit. 2021-3-30]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/67765169366307650/>
- Obrázek 3 Sidi Larbi Cherkaoui: *Les chorégraphes face à la pandémie, no.5: Sidi Larbi Cherkaoui*. Bachtrack [online]. 2020 [cit. 2021-3-18]. Dostupné z: https://bachtrack.com/es_ES/interview-sidi-larbi-cherkaoui-aout-2020?fbclid=IwAR2HqKTI22pjOPIGzrEuSVUizjIUTjA-NrxETRiCwPV3Gz-WdbtEsZ9SZWw
- Obrázek 4 Wim Vandekeybus: *Wim Vandekeybus*. 104fr. [online]. 2000 [cit. 2021-4-9]. Dostupné z: <https://www.104.fr/fiche-evenement/mockumentary-of-a-contemporary-saviour.html>
- Obrázek 5 Les SlovaKs: *Les SlovaKs*. Seventyseven.be [online]. 2021 [cit. 2021-4-20]. Dostupné z: <http://www.seventyseven.be/Assets/Asset.php?src=OriginalsResized/0B34FVEKEWVEdXdNWG9ab3hmT2s.jpg&w=2000>
- Obrázek 6 Anton Lachky: *Anton Lachky*. Seventyseven.be [online]. 2021 [cit. 2021-4-13]. Dostupné z: <http://www.seventyseven.be/en/anton-lachky-company>